

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на Мартичка Стоянова Божилова
за придобиване на образователната и научна степен “Доктор”

Рецензент: проф. д.н. Любомир Тодоров Халачев,

Кандидатът Мартичка Стоянова Божилова предлага за разглеждане дисертационен труд озаглавен: „ФЕНОМЕНЪТ НА МИКРО- И НИСКО БЮДЖЕТНИТЕ ФИЛМИ В СЪВРЕМЕННОТО БЪЛГАРСКО КИНО “

Уважаеми колеги,

Няма да се спирам подробно на биографията на Мартичка Божилова, която показва несъмнено дълбок интерес към процесите в киното преминал през дългогодишно обучение и богата практика в тази област. Безспорно, това е положителна характеристика за кандидатката.

Предложеният ръкопис има обем от 183стр, притежава ясна и добре организирана структура, дава отговори на поставените въпроси. Смятам, че има всички качества на добре написан научен труд. Структуриран е в пет глави- форма, която по мое мнение дава достатъчно възможности за поставяне на научна теза и за нейното пълно разработване.

Глава 1. Скъпи филми-евтини филми. Многостранен преглед на работния материал и тенденциите в практиката. Понятиен апарат.

Глава 2. Функциониране на ниско- и микробюджетното кино – модели и тенденции.

Глава 3. Българските ниско и микробюджетни филми- възникване и развитие в контекста на европейската и световна практика.

Глава 4. Българското независимо кино и значението му за развитието на съвременното българско кино- оценка и решения.

Глава 5. Производствени особености на нискобюджетния филм в контекста на българското филмопроизводство.

В първа глава авторката се спира на най-важната част от инструментите на изследването - понятийния апарат. Въпреки че става дума за познати, на пръв поглед, части от филмовото производство като бюджет, продуцентска стратегия, пазар и т.н. в контекста на дисертационната тема ние се срещаме с новите значения на тези думи. Произлезли от съвършено различното, да не кажа противоположно, разбиране на младите режисьори за начина по който днес трябва да се прави успешно кино. Докато в близкото минало всички повтаряха като упоени (та дори и нашите студенти!) фразата на Хичкок: „Всеки спестен цент си личи на екрана!“ изведнъж преди трийсет години отначало плахо, а след това все по-активно режисьори от различни страни се засилиха да докажат, че успехът на филма, дори и финансово, не се определя от големите бюджети познати като „Холивудски бюджети“. И от тогава до сега тази акция се развива и разклонява в различни наименования като ниско-, микро-, герила, експлоатейшън, независими и т.н. образования. С единствената цел- да докажат, че кино може да се прави където и да е , и с каквито и да е финансови средства. Авторката умело е въвела разбирането за тези нови понятия, които по-нататък в текста добиват своята плътност и обяснение.

Във втора глава са анализирани всички опити да се прави кино с малък бюджет от неговите родоначалници в САЩ като Роджър Корман (по-възрастните кинодейци си спомнят неговите продукции в България) до успехите на Робърт Родригес и Тарантино от една страна и Догма 95 – от друга. Направена е връзката между независимите филми в САЩ и арт-хаус филмите в Европа и е анализирано близкото им родоначалие-желанието да се правят жанрови филми, които да са привлекателни за публиката без натиска на огромните рекламни бюджети. Като специален случай е разгледана компанията Мирамакс.,

В трета, четвърта и пета глава се съдържа най-важната част от дисертацията – а именно това, което се отнася до производството и разпространението на съвременни български игрални филми. Държа да кажа че днес, в атмосферата на почти тотално отсъствие на системна критика и анализ посветени на българското кино (такива

каквито имахме в недалечното минало) подобни дисертации са жизнено необходими. Ние имаме нужда от методично, своевременно анализиране на процесите с цел тяхното овладяване и подобряване. В условията на свободно продуцентско филмопроизводство при което няма никакви органи или дружества, които да дават оценка на художествените качества на произведените филми, в състоянието на почти нулев пазар и при натиска на новите възможности за разпространение (дигиталните платформи) ние имаме огромна нужда от подобни разсъждения за мястото и нивото на произвежданото в България игрално кино.

В тези глави (обединявам ги защото нямам за цел да правя подробен анализ на всяка глава) ние разбираме колко активно и амбициозно се произвежда у нас независимо игрално кино въпреки постоянната тенденция държавната помощ да остава на ниско ниво. Особено интересно в тази връзка е за мене съдържанието на Пета глава, в която на базата на предишните анализи се стига до изводи и решения, необходими на съвременните български продуценти опитващи се в условията на стеснен пазар и относително висока стойност на продукциите да произвеждат пълнометражни филми. Впрочем, в изследването на Александър Донев за българския филмов пазар беше казано, че повече от половината български игрални филми, имащи относителен зрителски успех, са направени без държавна помощ и в условията на нискобюджетно продуциране. В този смисъл анализите на дисертацията са подкрепени и от други изследвания.

Авторката подробно и аргументирано е изброила приносите на дисертацията. Аз искам с няколко думи да обобща тези приноси.

- Представен е относително цялостен модел на филмовото производство в границите на нискобюджетния филм. Той дава едновременно представа за общите тенденции в света на киното, като позволява анализ на проблемите в българското филмопроизводство и съответно - предлага решения за тези проблеми.
- Осъществен е критичен преглед на съществуващите практики- както в европейското, така и в американското независимо кино.
- Предложена и защитена е терминология, която обхваща понятията в областта на ниско бюджетното кино, което е важно в смисъла за който говорих за филмопроизводството. Не случайно в разговорите някои

български продуценти засягат проблемите с т.нар. „труден филм“ и възможността посредством терминология да се отклоним от най-важната цел на нашето производство в момента- по-евтини филми, за да можем да дадем възможност на повече режисьори да заявят качествата си на филмовия пазар.

Прави впечатление, че докторантката е използвала сериозен обем от разнообразни специализирани източници. Последователно и методично, с усет на добър изследовател тя е проследила тези първични доказателства – общо европейски, американски и български – които ни дават възможност за балансирана оценка на материята, която тя иска да изследва. Трудът съдържа подробни справочни инструменти. В Библиографията са използвани 25 монографии, 64 статии, 23 нормативни акта и 11 основни уеб-сайта. Във Филмографията са разгледани в различен контекст 107 филма, от които половината българско производство. Приемам, че това количество източници е добра основа за задълбочена и внимателна работа по време на изследователския процес.

Като забележка към евентуалното издаване на този труд (което препоръчвам на ръководството на НАТФИЗ) бих предложил трета, четвърта и пета глава да се обединят и да съставят основната глава, която ще бъде най-полезна на теоретичите и практиците в областта на филмопроизводството у нас.

При ясно изразената положителна оценка за качествата на научния труд „ФЕНОМЕНЪТ НА МИКРО- И НИСКО БЮДЖЕТНИТЕ ФИЛМИ В СЪВРЕМЕННОТО БЪЛГАРСКО КИНО “ нямам критични бележки.

Поради всичко изложено дотук, в **заключение** бих искал да подчертая още веднъж научните постижения на кандидатката и конкретните приноси на разгледания изследователски текст. Убеден съм, че те напълно отговарят на изискванията за успешен хабилизационен труд. Именно затова си позволявам да препоръчам на Специализираното научно жури към НАТФИЗ „Кр.Сарафов“ да приеме **положително** кандидатурата на Мартичка Стоянова Божилова и да ѝ присъди образователната и научна степен **ДОКТОР**.

Гласувам с ДА.

1.09.2019г.

Рецензент: (проф. д.н. Любомир Халачев)